СЕКЦІЯ 2
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.727.76(477)»364»
DOI https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2026-4-4

ЕКСТРАОРДИНАРНІ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТРИСКЛАДОВОГО ТЕСТУ

Єрмак Віолетта Павлівна,
аспірантка кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
v.p.yermak@nlu.edu.ua
https://orcid.org/0009-0002-8513-6013

Метою *статті є комплексне дослідження правового механізму екстраординарного обмеження свободи вираження поглядів в Україні та концептуальна адаптація критеріїв класичного трискладового тесту до специфічних умов воєнного стану на основі положень статті 64 Конституції України.* ***Методи****. Методологічну основу цього наукового дослідження становить узгоджений комплекс філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів. Застосування формально-догматичного методу дозволило проаналізувати зміст статті 64 Конституції України та виокремити правові підстави для втручання в комунікативну свободу. Системно-структурний метод слугував для концептуалізації абсолютно недоторканного ядра та периферійних елементів свободи вираження поглядів. За допомогою аксіологічного методу встановлено баланс між гострими потребами національної безпеки та гарантіями прав людини в умовах збройного конфлікту.* ***Результати****. Доведено, що в умовах збройного конфлікту загальнотеоретичний концепт «ядра права» вимагає чіткої структурної диференціації на абсолютно недоторканну основу (свобода політичних дебатів та критика влади) та гнучкіші периферійні елементи (поширення сенситивних безпекових даних), втручання у які може здійснюватися максимально оперативно. Розкрито специфіку статті 64 Конституції України як унікального механізму (leges ex ante), що встановлює виняток із загального правила та дозволяє впроваджувати виключно точкові («окремі») обмеження правомочностей, виключаючи юридичну можливість тотальної цензури. З'ясовано, що розширення дискреції публічної влади в екстраординарний період вимагає концептуальної модифікації традиційного алгоритму оцінки правомірності втручання.* ***Висновки****. Обґрунтовано об'єктивну необхідність імплементації суворої часової визначеності та регулярного перегляду правообмежень як обов'язкового четвертого критерію трискладового тесту. Це забезпечує легітимність розширеної владної дискреції та ефективно запобігає владному свавіллю. Запропонований модифікований методологічний підхід забезпечує здатність держави гнучко захищати національну безпеку без незворотної ліквідації самої сутності демократичних прав особи.*

Ключові слова: *права людини, легітимне втручання держави, воєнний стан, пропорційність, дерогація, комунікативна автономія, ядро права, часова визначеність.*

EXTRAORDINARY RESTRICTIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION: CONCEPTUAL ADAPTATION OF THE THREE-PART TEST

Yermak Violetta Pavlivna,
Postgraduate Student at the Department of Constitutional Law of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University
v.p.yermak@nlu.edu.ua
https://orcid.org/0009-0002-8513-6013

The purpose *of the article is a comprehensive study of the legal mechanism of extraordinary limitation of freedom of expression in Ukraine and the conceptual adaptation of the criteria of the classic three-part test to the specific conditions of martial law based on the provisions of Article 64 of the Constitution of Ukraine.* ***Methods.*** *The methodological basis of this scientific research is an agreed complex of philosophical, general scientific, and special legal methods. The formal-dogmatic method allowed analyzing the content of Article 64 of the Constitution of Ukraine and identifying the legal grounds for interference with communicative*

© Єрмак В. П., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

freedom. The systemic-structural method served to conceptualize the absolutely inviolable core and peripheral elements of freedom of expression. With the help of the axiological method, a balance between the acute needs of national security and the guarantees of human rights in the context of armed conflict was established. ***Results.*** *It is proved that in the context of an armed conflict, the general theoretical concept of the «core of the right» requires clear structural differentiation into an absolutely inviolable basis (freedom of political debate and criticism of the government) and more flexible peripheral elements (dissemination of sensitive security data), interference with which can be carried out as quickly as possible. The specificity of Article 64 of the Constitution of Ukraine as a unique mechanism (leges ex ante) is revealed, which establishes an exception to the general rule and allows the introduction of exclusively precise («separate») limitations of powers, excluding the legal possibility of total censorship. It has been found out that the expansion of the discretion of public authorities in an extraordinary period requires a conceptual modification of the traditional algorithm for assessing the legality of interference.* ***Conclusions.*** *The objective necessity of implementing strict time certainty and regular review of legal restrictions as a mandatory fourth criterion of the three-part test is substantiated. This ensures the legitimacy of expanded governmental discretion and effectively prevents abuse of power. The proposed modified methodological approach ensures the state's ability to flexibly protect national security without irreversibly eliminating the very essence of a person's democratic rights.*

Keywords: *human rights, legitimate state interference, martial law, proportionality, derogation, communicative autonomy, core of the right, temporal certainty.*

Вступ. Більшість фундаментальних прав людини мають відносний характер і за певних обставин можуть підлягати легітимним обмеженням, за винятком лише тих, що становлять абсолютну цінність, як-от заборона катувань чи рабства. В умовах воєнного стану здійснення конституційних прав, включаючи право на вільне вираження поглядів, опиняється під тиском імперативів національної безпеки, що вимагає захисту суверенітету та територіальної цілісності від зовнішньої агресії. Зазначена критична ситуація зазвичай супроводжується посиленням управлінського впливу виконавчої гілки влади та об'єктивною потребою у швидкому обмеженні інформаційних потоків. Однак виникнення надзвичайних умов не скасовує дію конституційно-правових запобіжників, а натомість диктує необхідність застосування чітких і прозорих юридичних процедур контролю за діяльністю держави. Таким чином, ключовим теоретичним та практичним викликом сьогодення, що підкреслює новизну теми та актуальність наукових рішень, є розробка такого механізму обмежень, який би дозволяв ефективно протидіяти зовнішнім загрозам, не допускаючи при цьому руйнування самого змістового ядра комунікативної свободи.

Мета дослідження полягає у вивченні правового механізму екстраординарного обмеження свободи вираження поглядів в Україні та концептуальній адаптації критеріїв трискладового тесту до умов воєнного стану на основі статті 64 Конституції України. Для досягнення поставленої мети сформульовано такі науково-дослідницькі завдання:

1) з'ясувати специфіку статті 64 Конституції України як нормативної основи, що дозволяє державі відступати від ординарних зобов'язань шляхом запровадження виключно точкових («окремих») обмежень;

2) проаналізувати класичні критерії трискладового тесту в умовах збройного конфлікту через розмежування абсолютно недоторканного «ядра» та «периферійних» елементів свободи вираження;

3) обґрунтувати необхідність імплементації суворої часової визначеності та регулярного перегляду правообмежень як обов'язкового критерію легітимності розширеної владної дискреції.

Методологія дослідження. Дизайн наукового пошуку ґрунтується на комплексній інтеграції загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, що забезпечило глибинний аналіз механізмів екстраординарного обмеження свободи вираження поглядів. Емпіричну базу дослідження склали норми Конституції України, релевантні рішення Конституційного Суду України (зокрема, щодо критеріїв легітимної мети та пропорційності), актуальна судова практика Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо правомірності інформаційного втручання, а також міжнародні правові стандарти, включаючи керівні документи Венеційської комісії, Йоганнесбурзькі принципи та прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

Використання формально-догматичного методу дозволило не лише здійснити детальний аналіз статті 64 Конституції України, але й розкрити її як спеціальний нормативний механізм *leges ex ante*. Механізм безпосереднього застосування цього методу полягав у нормативній деконструкції конституційних приписів з метою встановлення меж легітимного відступу від зобов'язань та доведення імперативної заборони на запровадження суцільних інформаційних обмежень.

Системно-структурний та аксіологічний підходи склали основу для розробки алгоритму конституційного балансування в екстраординарний період. Їх застосування дало змогу підняти фундаментальне питання про розмежування невідчужуваного «ядра права» та його «периферійних елементів», а також здійснити безпосереднє зважування конкуруючих цінностей (державний суверенітет vs. комунікативна автономія особи).

Методологічним інструментом оцінки меж владної дискреції в межах даного дослідження виступає адаптований алгоритм трискладового тесту, який застосовується як спеціальна аналітична матриця для перевірки

правомірності державного втручання. Механізм безпосереднього застосування цього алгоритму передбачає три послідовні етапи наукового аналізу: 1) інструментальну перевірку легітимної мети екстраординарних обмежень крізь призму концепції «чіткої і наявної небезпеки» (clear and present danger); 2) аналіз співмірності втручання, що методологічно ґрунтується на концепції сегментації права (абсолютний захист «ядра» свободи політичних дебатів та допущення точкових обмежень виключно щодо «периферії» – сенситивних безпекових даних); 3) оцінку часового виміру застосованих дерогаційних заходів як самостійного індикатора легітимності розширеної владної дискреції.

Логіка представлення дослідженого матеріалу вибудовується від загального аналізу нормативної основи відступів від зобов'язань до поетапного застосування зазначеної аналітичної матриці з наступним формулюванням підсумкових висновків.

1. Співвідношення безпеки та комунікативних прав

Досліджуючи межі правомірного державного втручання, варто зазначити, що обмеження щодо реалізації прав і свобод людини розглядається як передбачений законом захід тимчасового характеру, що застосовується державою задля захисту суспільних цінностей. Такий захід є необхідним у демократичному суспільстві та фактично полягає в неможливості здійснення особою певного суб'єктивного права (Дахова, 2018: 22). З огляду на це, легітимне обмеження конституційних прав і свобод завжди має на меті досягнення розумного балансу між інтересами окремих осіб, суспільства та держави. Тому загалом проблема взаємозалежності національної безпеки та прав і свобод людини і громадянина не є проблемою вибору за принципом «або/або», вона передбачає пошук компромісу між забезпеченням національної безпеки та дотриманням зазначених прав і свобод (Ірха, 2015: 82).

В українському правовому вимірі цей компроміс знаходить своє безпосереднє відображення у Конституції України. Основний Закон безпосередньо встановлює, що здійснення права на вільне вираження поглядів може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку (Конституція України, 1996: ст. 34). У доктринальному вимірі ця імперативна регламентація становить собою не просто технічний перелік підстав для втручання держави, а свідоме відхилення від застосування універсальних кліше щодо обмежень прав. Закріплення на рівні Основного Закону вичерпного переліку легітимних цілей для втручання у свободу вираження поглядів демонструє наявність апріорного балансу.

2. Трискладовий тест та воєнний стан

Для того, щоб таке втручання не перетворилося на свавілля, у правовій практиці застосовується так званий трискладовий тест. З доктринальної точки зору, цей алгоритм передбачає, що: 1) втручання ґрунтувалося на законі задля досягнення правомірної мети; 2) було зумовлене нагальною необхідністю у демократичному суспільстві; 3) здійснювалося за допомогою достатніх, доречних і адекватних засобів, які гарантовано не посягають на саму сутність права (Савчин, 2018: 285). Орган конституційної юрисдикції постановив, що обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими; вони повинні «переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими» (Рішення КСУ № 2-рп/2016, 2016).

В екстраординарних реаліях збройного конфлікту публічна влада потребує гнучких інструментів. У сучасній конституційній практиці найбільш безпечним інструментом вважаються заздалегідь визначені Конституцією екстраординарні режими – так звані *leges ex ante* (Водянніков, 2021: 17). В Україні цю роль виконує стаття 64 Основного Закону. Оскільки право на вільне вираження поглядів не входить до переліку абсолютних прав (обмеження яких прямо заборонено статтею 64), це свідчить про намір дозволити глибше втручання у комунікативну свободу під час кризових періодів. Проте вказівка на «окремий» характер правообмежень унеможливлює суцільні інформаційні заборони. Під час застосування дерогаційних заходів критичним залишається розуміння забезпечення сутнісного змісту права (Лазур та ін., 2025: 80).

3. Легітимна мета екстраординарних обмежень

Аналізуючи критерій втручання на основі закону, Конституційний Суд вказує на те, що «із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми... що виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі» (Рішення КСУ № 5-рп/2005, 2005). За стандартами Венеційської комісії, режим надзвичайного стану повинен бути закріплений у Конституції та деталізований у законі (Venice Commission, 2020: 5).

Наступний елемент – наявність легітимної мети – в умовах воєнного стану зазнає сутнісної трансформації. Конкуруючими цінностями тут виступають людська свобода та національна безпека (Лазур та ін., 2025: 81). Заходи, які обмежують основні права, виправдані лише тоді, коли вони необхідні для подолання надзвичайної ситуації (Venice Commission, 2020: 4-5). Відповідно, Суд констатував право держави захищати суверенітет системними заходами, співмірними існуючим загрозам (Рішення КСУ № 3-р/2021, 2021).

Ця теоретична конструкція знаходить своє безпосереднє відображення в актуальній практиці Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Зокрема, розглядаючи спори щодо надання доступу до публічної інформації в умовах збройної агресії, КАС ВС

послідовно наголошує, що сам по собі факт запровадження воєнного стану не може слугувати абсолютною та безальтернативною підставою для інформаційного втручання. Відповідно до правової позиції, викладеної у постанові від 5 жовтня 2023 року у справі № 380/7479/22, публічна влада зобов'язана у кожному конкретному випадку доводити наявність легітимної мети та застосовувати «трискладовий тест», підтверджуючи, що шкода від оприлюднення інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні. Такий підхід національної касаційної інстанції створює дієвий процесуальний бар'єр проти формально-бюрократичного зловживання приписами статті 64 Конституції України (Постанова ВС у справі № 380/7479/22, 2023).

4. Пропорційність і ядро комунікативної свободи

В умовах правового режиму воєнного стану заборона надмірного державного втручання означає допустимість обмеження прав людини лише в тому обсязі, в якому заходи будуть розмірними до мети (Погребняк, 2012: 294). Держава зобов'язана запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти мети з мінімальним втручанням і не порушувати сутнісний зміст права (Рішення КСУ № 2-рп/2016, 2016).

Під час збройної агресії класична категорія «ядра права» потребує поділу. Сутнісним фундаментом свободи вираження поглядів (ядро) залишається свобода політичних дебатів, плюралізм думок та критика публічної влади. Однак в екстраординарних умовах ці сфери нерідко перетинаються, що вимагає чітких нормативних критеріїв їх розмежування. Будь-яке висловлювання, навіть якщо воно безпосередньо стосується сфери оборони, залишається в межах абсолютно захищеного «ядра», якщо його первинною метою є здійснення публічного контролю за владою, висвітлення корупційних ризиків чи загальна оцінка державної політики.

На противагу цьому, «периферійним» сегментом виступає поширення сенситивних безпекових даних (наприклад, інформації про дислокацію збройних сил). Комунікативний акт переходить у цю площину і може підлягати легітимним правообмеженням лише за умови наявності безпосередньої та прямої загрози. Імплементуючи в національну доктрину аналог концепції «чіткої і наявної небезпеки» (clear and present danger), слід констатувати: висловлювання втрачає абсолютний захист лише тоді, коли воно містить конкретні фактичні дані (локації, переміщення, найменування підрозділів), розголошення яких створює доведену і неминучу загрозу для життя людей або проведення військових операцій. Цей підхід цілком узгоджується з міжнародними стандартами, зокрема Йоганнесбурзькими принципами, які пов'язують правомірність втручання саме з наявністю прямої, неминучої та доведеної загрози національній безпеці (The Johannesburg Principles, 1996: Принцип 6).

Доктрина свободи розсуду (margin of appreciation) базується на презумпції, що держава наділяється повноваженнями для оптимізації захисту прав в умовах кризи (Criddle, 2014: 200, 216), проте ця дискреція стосується виключно втручання у «периферійні» елементи, залишаючи сутнісне ядро недоторканним.

5. Часовий вимір та регулярний перегляд

Розширення дискреційних повноважень держави вимагає якісно нового підходу до часового виміру обмежень. У класичній доктрині Європейського суду з прав людини та вітчизняній конституційній практиці часові рамки втручання традиційно розглядаються як іманентна складова критерію «необхідності в демократичному суспільстві» та загальної оцінки пропорційності. Проте в екстраординарних умовах, коли держава ініціює дерогацію згідно зі статтею 64 Конституції України, застосування доктрини свободи розсуду (margin of appreciation) потребує концептуального перегляду. Як застерігає Е. Кріддл, в умовах гострих криз, коли існуванню держави загрожує небезпека, застосування широкої свободи розсуду є найменш виправданим, оскільки об'єктивний конфлікт інтересів позбавляє національні органи влади статусу нейтральних гарантів прав людини (Criddle, 2014: 201).

За таких обставин класична оцінка пропорційності *ex post* втрачає свою запобіжну ефективність. Гострота загроз здатна ситуативно виправдати будь-яке втручання як форму «реагування конституційного ладу на екстремальні умови з метою його охорони і збереження», що концептуалізується як інструмент пристосування або «комісарська диктатура» (Водянніков, 2021: 22). Без імперативного механізму періодичної ревізії ці інструменти пристосування мають тенденцію до перетворення на інструменти руйнування самого конституційного правопорядку.

З огляду на це, правомірність дій держави під час війни повинна балансуватися імплементацією самостійного, четвертого критерію: застосовані правообмеження зобов'язані не лише мати суворо окреслені часові рамки дії, але й підлягати процедурі обов'язкового регулярного контролю.

Тобто часова визначеність трансформується з пасивного елемента пропорційності в активний процесуальний індикатор: відсутність дієвого механізму подальшої ревізії автоматично нівелює легітимність втручання, незалежно від наявності первинної правомірної мети.

Цей концептуальний підхід екстраполює на національний рівень стандарти ЄСПЛ, де тривалі дерогаційні заходи визнаються допустимими виключно за умови їх безперервного парламентського та судового моніторингу із зобов'язанням негайно скасувати обмеження, щойно загроза зникає (A and Others v. the United Kingdom, 2009).

У цьому контексті інституціоналізований перегляд забезпечує не лише контроль за

збереженням нагальності заходів, але й функціонує як системна гарантія недоторканності сутнісного ядра комунікативних прав, що цілком узгоджується з вимогами Комітету з прав людини ООН щодо суворо тимчасового характеру відступів від зобов'язань (CCPR General Comment No. 29, 2001).

Висновки. Навіть за умови нагальної потреби у відсічі збройній агресії публічна влада не отримує мандату на свавільне знищення комунікативної автономії, оскільки стаття 64 Конституції України формує суворий правовий каркас для екстраординарного втручання. Цей каркас апріорі виключає можливість тотальної цензури, дозволяючи запроваджувати виключно точкові («окремі») обмеження тих комунікативних проявів, що несуть пряму загрозу безпеці.

Головним доктринальним запобіжником від диспропорційних обмежень виступає адаптований до реалій воєнного стану трискладовий тест, що базується на обов'язковому розмежуванні абсолютно недоторканного «ядра» свободи вираження та її «периферійних» елементів. Зважаючи на об'єктивно розширену дискрецію держави в кризовий період, критично важливою умовою легітимності втручання стає імплементація додаткового, четвертого критерію у вигляді суворої часової визначеності та регулярного перегляду запроваджених заборон. Зрештою, саме такий модифікований методологічний підхід забезпечує державі здатність гнучко та проактивно захищати національну безпеку, ефективно унеможливлюючи незворотну ліквідацію самої сутності демократичних прав.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку полягають у ґрунтовному розробленні дієвих процесуальних механізмів судового та парламентського контролю за періодичним переглядом впроваджених інформаційних обмежень в умовах пролонгованого правового режиму воєнного стану, а також у формуванні єдиних критеріїв оцінки нагальності цих обмежень на різних етапах подолання кризової ситуації.

Декларація про використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту використовувалися виключно для мовного редагування, перевірки граматики, перекладу або інших допоміжних завдань, без використання згенерованих ними об'єктів як результатів академічної діяльності.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дахова І. І. Обмеження реалізації прав і свобод людини: конституційне регулювання та практика Європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2018. № 4. С. 17–25. DOI: http://doi.org/10.5281/zenodo.1467599

2. Ірха Ю. Обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина в інтересах національної безпеки України в сучасних умовах. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 5. С. 78–87.

3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Голос України*. 1996. 13 лип. (№ 128). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

4. Савчин М.В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Ужгород : РІК-У, 2018. 440 с.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text

6. Водянніков О. Конституціоналізм в екстремальних умовах: установча і встановлена влада в кризові періоди. *Український часопис конституційного права*. 2021. № 4. С. 8–37.

7. Лазур Я., Савчин М., Попович Т., Рябченко О. та ін. Обмеження прав людини та екстраординарні юридичні режими : монографія / за ред. Я. Лазура, М. Савчина, Т. Попович. Одеса : Юридика, 2025. 324 с.

8. Рішення Конституційного Суду України у справі про постійне користування земельними ділянками від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text

9. Respect for democracy, human rights and the rule of law during states of emergency : Report of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) of 19 June 2020, No. CDL-AD(2020)014. URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)014-e

10. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», статей 15, 15-1, 26 Закону України «Про кінематографію» від 21 грудня 2021 року № 3-р/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-21#Text

11. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 05 жовтня 2023 року у справі № 380/7479/22. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967126

12. Погребняк С. П. Принцип пропорційності в українській юридичній практиці та практиці ЄСПЛ. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини* : зб. наук. ст. Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 вересня 2012 р.). Одеса : Фенікс, 2012. С. 294–310.

13. The Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information. (1996). *ARTICLE 19: Global Campaign for Free Expression*. URL: https://www.refworld.org/legal/resolution/art19/1995/41603

14. Criddle E. J. Protecting human rights during emergencies: delegation, derogation, and deference. *Faculty Publications*. 2014. No. 1840. P. 197–220. URL: https://scholarship.law.wm.edu/facpubs/1840

15. Case of A and Others v. the United Kingdom : Judgment of the European Court of Human Rights of 19 February 2009. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-91403%22]}

16. CCPR General Comment No. 29: Article 4: Derogations during a State of Emergency : General Comment of the UN Human Rights Committee (HRC) of 31 August 2001, No. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11. URL: https://www.refworld.org/legal/general/hrc/2001/30676

REFERENCES:

1. Dakhova, I. I. (2018). Obmezhennia realizatsii prav i svobod liudyny: konstytutsiine rehuliuvannia ta praktyka Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [Limitation of realization of human rights and freedoms: constitutional regulation and practice of the European Court of Human Rights]. *Forum prava*, 4, 17-25. https://doi.org/10.5281/zenodo.1467599

2. Irkha, Yu. (2015). Obmezhennia konstytutsiinykh prav i svobod liudyny i hromadianyna v interesakh natsionalnoi bezpeky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Limitation of constitutional human and civil rights and freedoms in the interests of national security of Ukraine in modern conditions]. *Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy*, 5, 78-87.

3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (1996). *Holos Ukrainy*, 128. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

4. Savchyn, M. V. (2018). *Suchasni tendentsii konstytutsionalizmu u konteksti hlobalizatsii ta pravovoho pliuralizmu* [Modern trends of constitutionalism in the context of globalization and legal pluralism]. Uzhhorod: RIK-U.

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro sudovy kontrol za hospitalizatsiieiu nediiezdatnykh osib do psykhiatrychnoho zakladu No. 2-rp/2016 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on judicial control over the hospitalization of incapacitated persons to a psychiatric institution No. 2-rp/2016]. (2016). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text

6. Vodiannikov, O. (2021). Konstytutsionalizm v ekstremalnykh umovakh: ustanovcha i vstanovlena vlada v kryzovi periody [Constitutionalism in extreme conditions: constituent and constituted power in crisis periods]. *Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava*, 4, 8-37.

7. Lazur, Ya., Savchyn, M., Popovych, T., & Riabchenko, O. et al. (2025). *Obmezhennia prav liudyny ta ekstraordynarni yurydychni rezhymy* [Human rights limitations and extraordinary legal regimes]. Odesa: Yurydyka.

8. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi pro postiine korystuvannia zemelnymy diliankamy No. 5-rp/2005 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on permanent use of land plots No. 5-rp/2005]. (2005). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text

9. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). (2020). *Respect for democracy, human rights and the rule of law during states of emergency* (Report No. CDL-AD(2020)014). URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)014-e

10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh prypysiv statti 6 Zakonu Ukrainy «Pro telebachennia i radiomovlennia», statei 15, 15-1, 26 Zakonu Ukrainy «Pro kinematohrafiiu» No. 3-r/2021 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of Article 6 of the Law of Ukraine «On Television and Radio Broadcasting», Articles 15, 15-1, 26 of the Law of Ukraine «On Cinematography» No. 3-r/2021]. (2021). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-21#Text

11. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho administratyvnoho sudu vid 05 zhovtnia 2023 roku u spravi No. 380/7479/22 [Resolution of the Supreme Court as part of the panel of judges of the Administrative Cassation Court of October 05, 2023 in case No. 380/7479/22]. (2023). URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967126

12. Pohrebniak, S. P. (2012). Pryntsyp proportsiinosti v ukrainskii yurydychnii praktytsi ta praktytsi YeSPL [The principle of proportionality in Ukrainian legal practice and ECHR practice]. In *Pravove zabezpechennia efektyvnoho vykonannia rishen i zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny* (pp. 294-310). Odesa: Feniks.

13. The Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information. (1996). *ARTICLE 19: Global Campaign for Free Expression*. URL: https://www.refworld.org/legal/resolution/art19/1995/41603

14. Criddle, E. J. (2014). Protecting human rights during emergencies: delegation, derogation, and deference. *Faculty Publications*, 1840, 197-220. URL: https://scholarship.law.wm.edu/facpubs/1840

15. European Court of Human Rights. (2009). *Case of A and Others v. the United Kingdom* (Judgment). URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-91403%22]}

16. UN Human Rights Committee. (2001). *CCPR General Comment No. 29: Article 4: Derogations during a State of Emergency* (No. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11). URL: https://www.refworld.org/legal/general/hrc/2001/30676

Дата першого надходження статті до видання: 13.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026